

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih raba. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 24. V Ljubljani, 31. decembra 1910. Letnik XXVII.

Obseg: Vabilo. — Ameriška notranja oprava govejih hlevov. — Umetna gnojila in živinoreja. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

VABILO k pristopu k c. kr. kmetijski družbi kranjski, oziroma k naročitvi na „Kmetovalca“.

Končano je leto! Z njim je dopolnila c. kr. kmetijska družba kranjska **243. leto** svojega obstoja in njeno uradno glasilo „Kmetovalec“ je zvršil svoj **27. letnik**.

Skoraj **dveinpolstoleten obstoj kmetijske družbe** je razmeroma silno dolga doba, s kakršno se maloktero društvo na svetu more ponašati, in že to dejstvo spričuje, da je bila družba vedno potrebna, da je gotovo vsekdar vršila svojo nalogo, in tudi danes nima na sebi znamenja starosti, temveč stopa zdrava in mladostno krepka v novo leto.

Pa tudi „Kmetovalec“, ki se je razvil iz skromnega lističa v prvi slovenski strokovni gospodarski list, se je pošteno trudil za bodrenje našega kmetijskega prebivalstva nad četrto stoletja, je prenašal nauke umnega kmetijstva gor v samotne hribovske kočje in je bil kos svoji nalogi, kar najlepše spričuje velikanski napredek kmetijstva ne le v naši deželi, temveč med Slovenci sploh.

Ves lepi napredek kmetijstva na Kranjskem je zasnovala naša družba in njeno glasilo „Kmetovalec“, in na tozadevnih današnjih razmeroma ugodnih razmerah si skoraj vse zasluge lahko pripisujeta kmetijska družba in „Kmetovalec“.

Če s ponosom zremo na preteklost, smemo še manj pozabiti na bodočnost, ki nam stavi velike in še težje naloge.

Umno in dobičkonosno kmetijstvo je najtežja obrt na svetu; kmetijstvo se sme imenovati vednost ali umetnost na naravoslovni podlagi. Te podlage pa našim kmetovalcem še nedostaja, zato so opravičena očitanja, da naši kmetovalci še nikakor niso kos svoji nalogi. Kmetovalec danes nima mehko postlano; boriti se mora proti združenemu velekapitalu, ki silno draži gospodarske potrebščine, boriti se mora proti pomanjkanju delavcev itd., in če naj prebije te hude čase in če naj postane blagostojen, mora svoje še precej zaostalo gospodarjenje docela predrugačiti; on mora pridelovanje zdatno pomnožiti brez večjih stroškov, t. j. posnemati mora veleobrt, kratko rečeno: **kmetijstvo se mora industrializirati.**

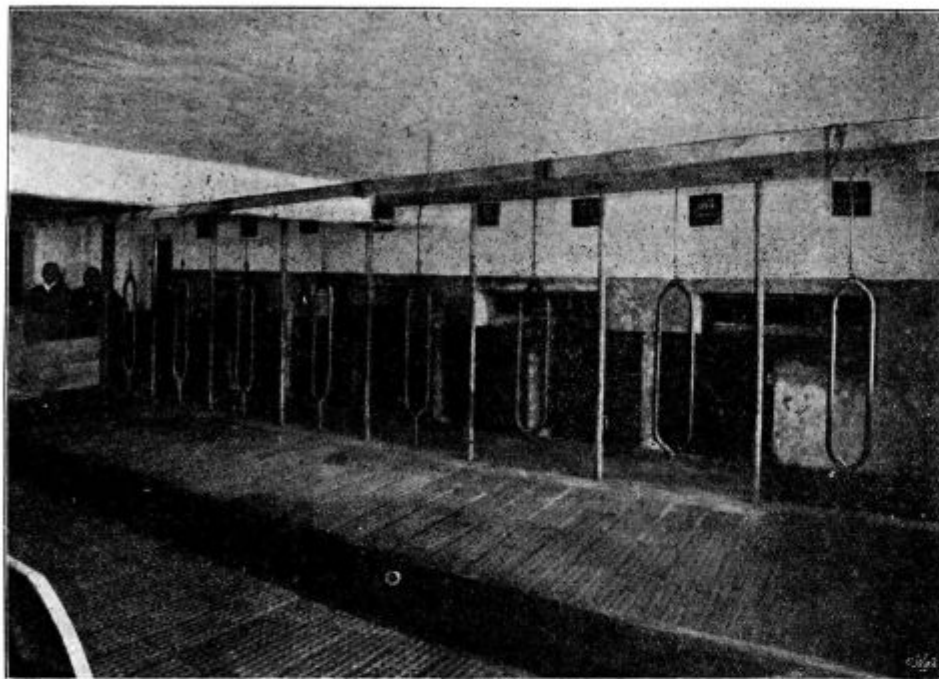
Kmetijstvo industrializirati bodi bodoča naloga c. kr. kmetijske družbe kranjske in njenega glasila „Kmetovalca“, in kdor ima voljo sodelovati pri tem nad vse potrebnem delu, ta ostani ali pristopi k družbi kot ud, ali naročnik „Kmetovalca“.

Udnino, oziroma naročnino v znesku K 4.— je pošiljati pod naslovom:

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Ameriška notranja oprava govejih hlevov.

V zadnji in predzadnji številki „Kmetovalca“ smo pisali o ameriških govejih hlevih ter smo ponovno opozorili, da sta dotična spisa pravzaprav le uvod k popisu ameriške notranje oprave ameriškega govejega hleva, kakršna je tudi pri nas mogoča.

Podoba 82.

Poglavitna notranja oprava je železni kravji „vratnik“, ki smo o njem v zadnji številki „Kmetovalca“ obširneje pisali in se po njem mora ravnati vsa druga ureditev v hlevu. V pisarni c. kr. kmetijske družbe so taki kravji vratniki na ogled. Vsakdo jih more priti pogledat in dobiti pojasnila.

Kakšna notranja ameriška oprava govejega hleva bi bila za naše razmere primerna, se da posneti iz popisov dveh takih avstrijskih hlevov, ki jih tukaj prijavimo in s podobami pojasnimo. En tak hlev je narejen na deželni planšarski šoli v Grabnerhofu na Gornjem Štajerskem in drugi na posestvu Josipa Hofenederja pri Dunaju.

Ravnatelj deželne planšarske šole v Grabnerhofu dr. P. Schuppli piše:

Jaz sem bil na ameriške vratnike opozorjen po inženirju vitezu pl. Raffayu in sem z njimi opravil del hleva. Ti vratniki imajo prav posebne prednosti, ki jih tukaj navedem na podlagi izkušenj, ki sem si jih pridobil v Grabnerhofu:

1. Če hlev gorí, je mogoče živali hipno izpustiti, kajti razburjenje, ki je običajno pri odklepanju verig, popolnoma odpade.

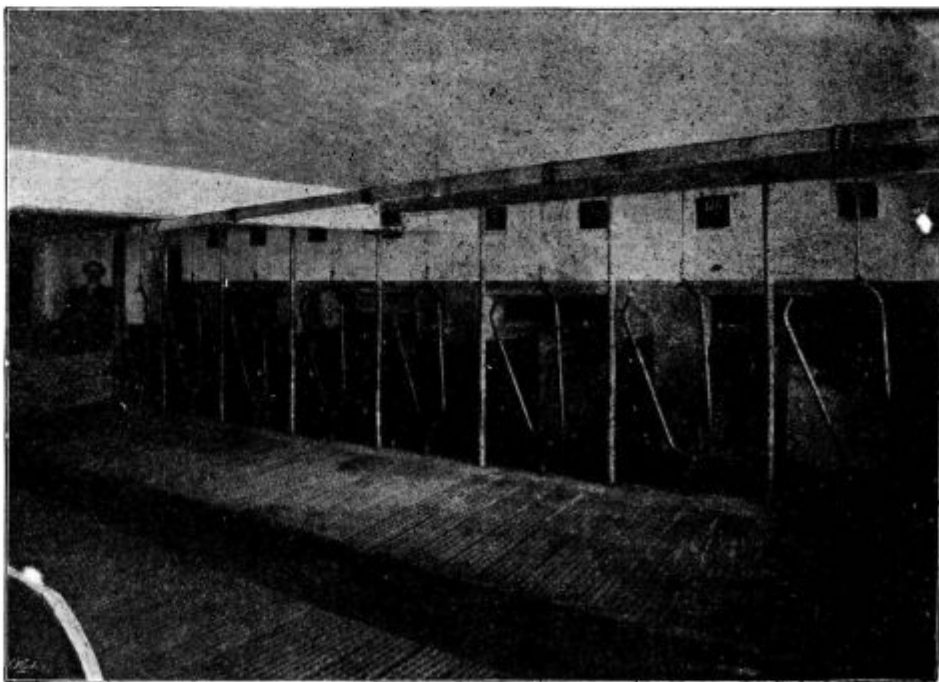
2. Prav posebno dobra stran vratnikov je ta, da krave v vratnikih še enkrat tako dolgo ležijo, oziroma počivajo, kakor priklenjene na verige pri navadnih jaslích. To prihaja od tod, ker se krave med seboj ne morejo bosti, četudi ima posamezna krava le en meter prostora na širokost. Če krava dlje časa leži ali počiva, naredi nedvomno več mleka; dobro je pa to tudi za breje in pojajoče se krave.

3. Razmeroma zelo kratka staja nima nikakih zlih posledic, ker se krave ne morejo vlegati predaleč naprej ali nazaj čez določeni prostor. Posebno je preprečeno tako poganje krav, da bi pri ležanju molele z zadnjim koncem čez stajo, vsled česar bi rodila prišla zelo nizko, kar je zelo napačno in nevarno. Seveda je prednost takih staj tudi zaradi snage zelo velika, kajti govedo ne ponesnaži svojega ležišča ter mora odlagati svoje blato in scalnico le v jarek za seboj. **Naši kravarji bi zaradi tega najrajši imeli že vse hleve tako urejene.**

4. Je hlev, opravljen z vratniki, dokaj cenejši, ker jaslí, oziroma žlebovi, takorekoč odpadejo.

Vse tu navedene koristi so tako velike, da se mora tem vratnikom tudi v Avstriji prerokovati velika bodočnost. Oprava govejega hleva na

deželni planšarski šoli v Grabnerhofu za osem krav je razvidna iz podob 82. do 85.

Podoba 83.

Podoba 82. kaže hlev z zaprtimi vratniki. Hlev je tako urejen, da hodi 160 cm na dolgost staje, t. j. od gnojnega jarka do vratnika, in 1 m od vratnika do stene. Dno žlebu je za 10 cm nižje kakor prostor, kjer krave stoje. Podoba 83. kaže ravno ta hlev z odprtimi vratniki.

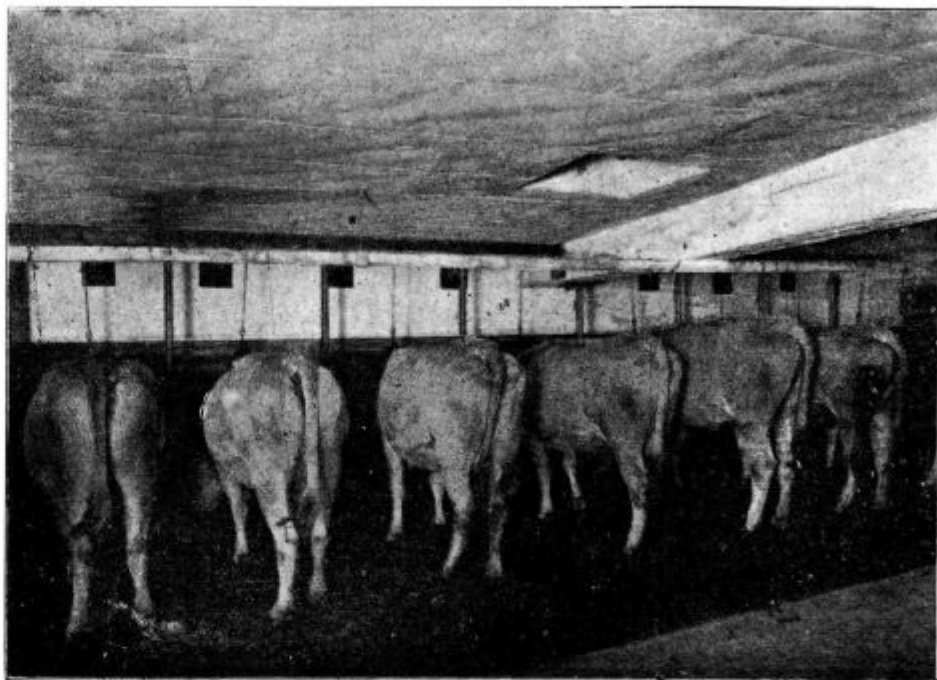
Podoba 84 kaže krave, v popisanem hlevu stoječe med krmljenjem, podoba 85. pa ležeče.

Zanimivo je, da taka oprava hleva štajerskim kmetom zelo ugaja, vsled česar je pričakovati, da se splošno vpelje.

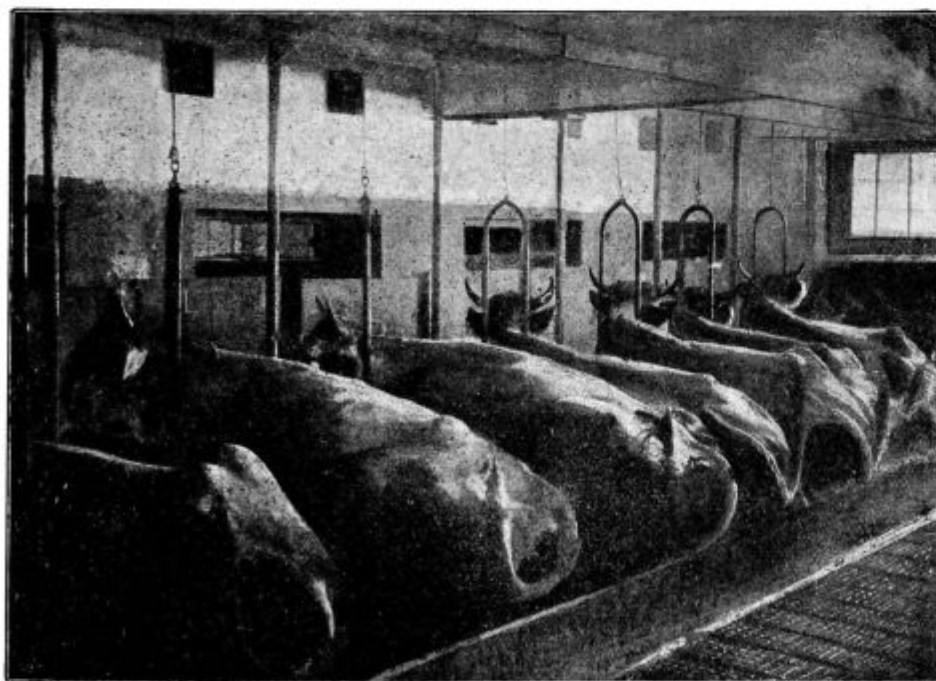
Izredno kratkih staj pri taki opravi hleva kmetje ne grajajo več in so nekaka naravna posledica vse ureditve. Krave se v nekterih dneh privadijo na vratnike in gredo pri vstopu v hlev vsaka na svoj prostor ter se mirno puste v vratnik prikleniti.

Če je priporočeno, žlebove globoče postaviti kakor staje, v isti višini, ali jih zvišati, še ni dognano; pravo uredbo morajo pokazati šele praktične izkušnje. Na vsak način imajo žlebovi v obliki nišek prednost in so v tem hlevu tudi tako narejeni. Vsled nižjega dna žlebu, kakor so tla staj, se pripeti, da posamezne krave pri krmljenju semtertja pokleknejo in včasih pri ležanju polože sprednje noge v žleb, pri čemer se prav dobro počutijo, kakor se opazuje; pri tem je čas počivanja vendar daljši kakor čas krmljenja. Tako poglabljeni žlebovi imajo na vsak način to dobro stran, da se krma ne pomeša lahko s steljo.

Ta popisana ureditev hleva, ki se tako izborna sponaša in zgradbo hleva zelo pocenjuje, se more kar najtopleje priporočati.

Podoba 84.

Podoba 85.

Tako torej piše dr. P. Schuppli o hlevu v Grabnerhofu.

O hlevu ces. svetnika Josipa Hoffenederja, ki je v bližini Dunaja, piše graščinski ravnatelj L. Wozasek takole:

Hlev je narejen za 80 krav ter so v njem v rabi ameriški vratniki, vsled česar je vsa ureditev hleva temu primerna. Hlev, ki ga kaže podoba 86., je 24 m dolg. Krave stojijo v štirih vrstah po 20 skupaj. Širokost staje za vsako kravo je 104 cm. Dolgost staj je od notranjega roba žlebu, ki nad njim visi vratnik, do gnojnega jarka pri dveh vrstah krav 160 cm in pri

drugih dveh vrstah, kjer so večje krave, 170 cm. Gnojni jarek je 35 cm širok ter je za 4 cm nižji kakor staje. V gnojnem jarku je 8 cm širok gnojnični jarek in potem pride 110 cm širok hodnik. Dno žlebov je v isti višini, kakor krave stoje. Postaviti bi ga bilo nekoliko višje, a po pomoti se je niže postavil kakor je bilo namenjeno. Vsekako bi bilo bolje, če bi bilo dno žlebu za kakih 10 cm višje kakor krave stoje. Krave stoje v vrstah, da so z glavami proti sredi obrnjene, in med posameznimi vrstami je 130 cm širok hodnik za krmljenje. Vratniki so pritrjeni na železne cevi, so fna verigah premični in dajo živalim zadosten pregib. Ves prostor v hlevu je popolnoma porabljen, krave se rabijo za izmolzovanje. Ureditev hleva doslej še ni pokazala nobenih neprilik. Stroški za vso hlevsko stavbo, ki ima jako dober strop in 24 oken, so znašali brez stroškov za prostor, kjer se krma prireja, okoli 300 K za vsako kravo.

Umetna gnojila in živinoreja.

Umno, t. j. dobičkonosno kmetovanje je tisto, kadar se z razmeroma najmanjšimi sredstvi (stroški) dosežejo največji in naj-

boljši kmetijski pridelki ter izdelki (dohodki). To načelo je seveda veljavno tudi za vsako kmetijsko panogo posebej. Na vsaki kmetiji pa segajo panoge druga v drugo, zato je naloga umnega kmetovalca, da razmerje panog, ki hodijo v poštev, spravi v pravi medsebojen sklad.

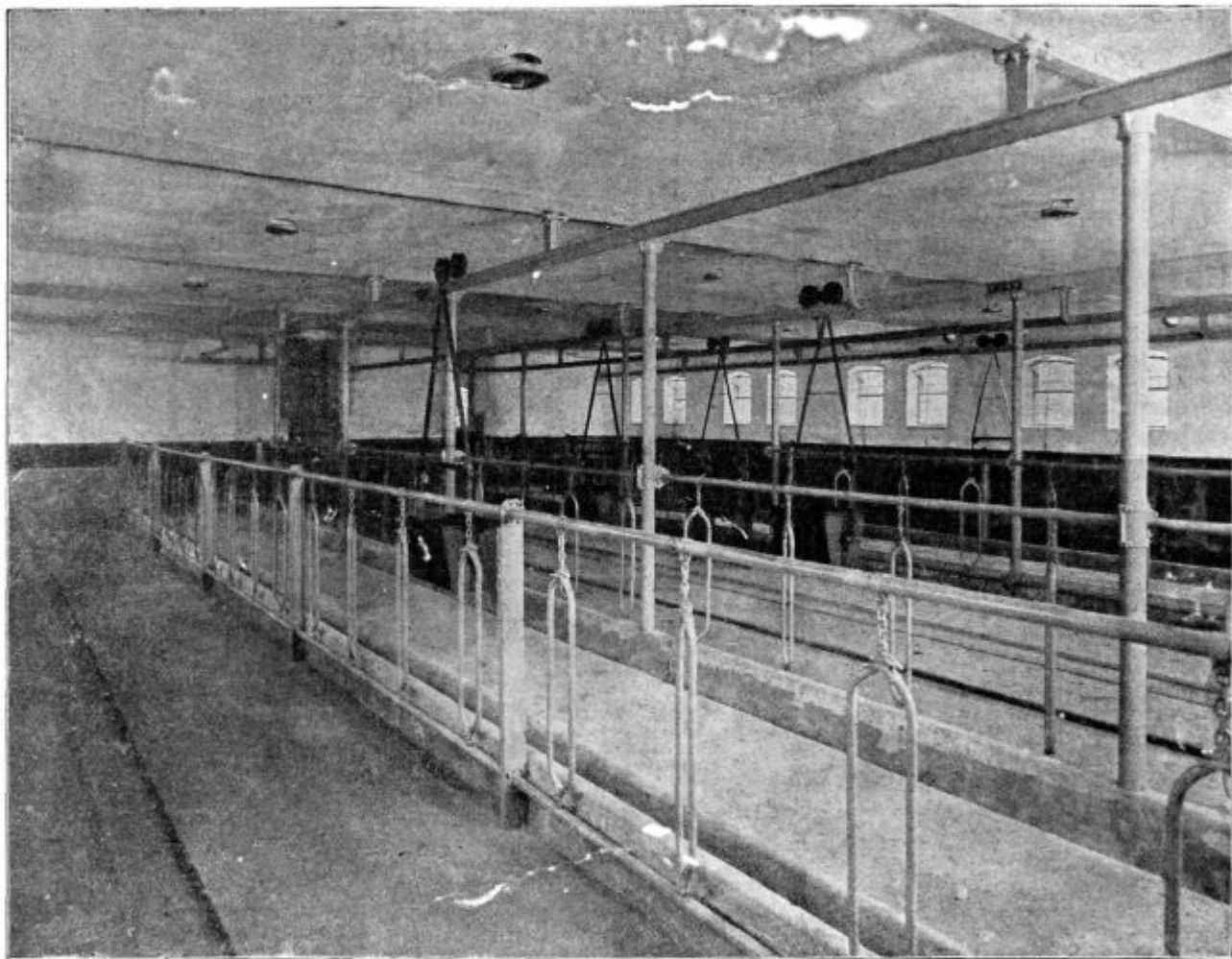
Pridelovanje raznih kmetijskih rastlin in živinoreja sta zlasti dve panogi, ki se sploh ne dasta ločiti druga od druge.

Njive in travniki dajejo poleg pridelkov za dom in za prodaj predvsem krmo, živina pa posredno spravlja poljske in travniške pridelke v denar ter daje prepotrebni gnoj.

mogoče rodovitnosti, in če s tem gnojem moremo pridelovati krmo, ki se z njo da vzrejati dragocena ali vsaj razmeroma dobra živina, pa moramo ravno tako odločno zanikati.

Našim zemljam primanjkuje že od narave prevažnih rastlinskih hranilnih snovi, kakor fosforove kisline in kalija, z roparskim gospodarjenjem smo pa še tiste majhne množine, ki smo jih imeli, prav izdatno skrčili, zato so naši pridelki borni in krma, ki jo pridelujemo, ni sposobna, da bi z njo zredili lepo živino, in gnoj naše živine je zelo pomanjkljiv, kajti, česar živina ne dobi v krmi, tudi z gnojem ne more zemlji nazaj dati.

Na milijone kilogramov smo vzeli zemlji v obliki

Fodoba 86.

Obilni kmetijski pridelki omogočajo veliko živine (mesa, mleka itd.), veliko živine daje veliko denarja in gnoja, denar pa dela dobrostojnost in gnoj rodovitnost. Če umno pospešujemo obe panogi, rase od leta do leta rodovitnost zemlje, živina se množi, se boljše in kmetovalčeva dobrostojnost se dviga.

Cilj, ki ga kmetovalec mora imeti pred seboj, je na umen način dvigniti rodovitnost zemlje do mogočega viška in število svoje živine ne le povišati, ampak vzrejati tudi veliko vredno živino.

Vnovič zapišemo nepobitno resnico: **Hlevski (živalski) gnoj se bil, je in ostane prvi in poveljavni kmetovalčev gnoj.**

Vprašanje, če je naš hlevski gnoj dovolj dober v naših razmerah, da dovede naše zemlje do najvišje

sena, žita in živine fosforove kisline. ne da bi jo vrnil, kajti kar smo iz kmetij odprodali, nismo nadomestili z dokupom gnoja ali gnojil. To pa velja tudi za kalij, apno in deloma tudi za dušik. Dušik je najvažnejša rastlinska hranilna snov, a z nepravilnim ravnanjem z gnojem, s tratenjem gnojnice je šlo na milijarde vrednosti v zrak.

Če hočemo našo zemljo narediti rodovito, moramo dokupiti omenjenih rastlinskih hranilnih snovi v obliki umetnih gnojil; ne pomaga nič, stare grehe moramo popraviti in denar, ki ga štejemo za umetna gnojila, je potrebna pokora!

Brez dobre krme, ki jo moremo iz gori navedenih razlogov pridelati z dodatkom

umetnih gnojil, pa tudi nikdar ne bomo vzrejali kaj vredne živine.

Fosforovo kislino dobimo v Tomasovi žlindri, ki naj se štupa jeseni in spomladi, in v superfosfatu. Kalij nam dajo pepel, kalijeva sol in kajnit. Dušik se kupuje v amonijevem sulfatu in v čilskem solitru. Ne pozabimo pa apna, ki ga ceno dobimo v tej ali oni obliki doma. Verujte, kmetovalci, **da le močno apnena krma dela lepo, veliko in močno živino.** Nihče naj ne zamudi prebrati za naše razmere prevažne knjižice „Apno v kmetijstvu“, ki se dobiva pri naši družbi za borih 30 h.

Gnojiti pa moramo, oziroma dodajati našemu hlevskemu gnoju fosfatna, kalijeva in apnena umetna gnojila obenem, in ne morda izbrati le eno, morebiti tisto, ki je najcenejše. Zadnje ne velja! Če naj rastline uspevajo, bogato obrode in dajo dobro krmo, morajo dobiti vseh hranilnih snovi. Ravnajmo pa umno s hlevskim gnojemi in delajmo varčno z gnojnico, kajti hlevski gnoj in gnojnica sta iz pre mnogih vzrokov najvažnejša gnojna in obenem naša najceneja vira dragocenega dušika.

Brez umetnih gnojil na pravem mestu in prav rabljenih ni misliti na kmetijski napredek, zato se ne ozirajte na čvekanje plitvih „strokovnjakov“ (?), ki smatrajo naš sedanji hlevski gnoj za popoln. Z dokupovanjem umetnih gnojil bo sčasoma naš hlevski gnoj popolnejši in bo morda v gotovih slučajih samzase vsestransko ustrezal.

Sedaj pa vprašajmo, kaj bodi cilj naši živinoreji.

Cilj umni živinoreji je pri nas kakor povsod, kjer se kmetuje tako intenzivno kakor pri nas, **vzreja dragocene, t. j. zgodnje, rastne in lepe živine.** Dasi človek z umnim ravnanjem z živino more umetno veliko narediti, ostane vendar žival vedno izdelek svoje grude, in kakršna je ta, taka je tudi v splošnem žival. Gruda pa na žival najbolj vpliva s kakovostjo svoje krme.

Pred očmi imamo v prvi vrsti govedorejo.

Naša goved ni tisto, kar je bila pred stoletji, in bodi v bodočnosti še boljša. Na izboljšanje pa umetno vpliva človek, in sicer ne le z boljšim ravnanjem, ampak da umetno poskrbi, da gruda daje živalim boljše predpogoje dobrega uspevanja, zlasti krmo, ki dela živali zgodne in rastne.

Goved je ustvarjena za uživanje in prebavljanje velikih množin suhe in podobne krme (trave, sena, slame, pese, repe, krompirja itd.), zato ima silno dolga čreva, ki morejo tako krmo prebaviti. Če pa dobiva v mladosti govedo močno krmo (polno beljakovin in rudninskih hranilnih snovi, kakor sta fosforova kislina in apno), pa se delovanje in prebavljanje želodca okrepi v primeri z delovanjem in prebavljanjem črev, razvoj črev zaostane, govedo postane zgodaj zrelo, rastno in lepih telesnih oblik. Želodec tudi pozneje to svojo lastnosti obdrži in ob močni krmi se žival uspešno razvija.

Močna krma, polna beljakovin in rudninskih hranilnih snovi, pa zrasela na dobro pognojeni zemlji, in sicer z gnojem, ki ima vse te snovi v sebi.

Kakor gori povedano, pa naš sedanji hlevski gnoj ne more take krme proizvajati, zato pravimo, da **brez umetnih gnojil, ki imajo zlasti fosforovo kislino in apno v sebi, in poleg teh tudi dušika in kalija, ni misliti na napredek v živinoreji.**

Brez umetnih gnojil ni za enkrat pri nas misliti na nikak napredek v živinoreji, in če se teh ne poslužujemo, je škoda za vsako vpeljevanje žlahtnih tujih pasem, ker pri nas ne bodo uspevale in ne morejo uspevati, kajti z nezadostno krmo se jim ne nudi tisto, kar morajo imeti, če naj ne propadejo.

Upoštevajo naj se ti nasveti, ker so odkritosrčni in gredo iz srca, zato naj pa nihče, ki hoče s svojo živinorejo napredovati, ne zamudi še to **zimo pognojiti vsaj svoje travnike s Tomasovo žlindro, s kalijevo soljo, z apnom in z gnojnico.**

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 393. Spomladi nameravam obokati svoj hlev, in sicer mislim narediti strop iz betona, a sosedje mi tak strop odsvetujejo, češ da bo močil in bo od njega kapalo, ter mi priporočajo obok iz opeke. Sporočite mi, **če je strop iz betona res neprikladen za hlev**, kajti drugače imam priliko, da čez zimo navozim potrebno opeko z Vrhnike? (L. J. v P.)

Odgovor: Strop iz betona je samnasebi mrzel, celo če je tenak, kar je navadno, zato se pozimi na njem nabirajo vodene kaplje, ki prihajajo iz vlažnega hlevskega zraka. Moker strop za živali v hlevu nikakor ni zdrav. Tej nepriliki se pač deloma odpomore, če se strop iz betona zgoraj s kako rečjo obloži, ki ga obdrži gorkega, in če je v hlevu prirejeno dobro in pravo prezračevanje, ki vlažni zrak sproti odvaža. Vsekako je obok, oziroma strop, boljši iz opeke, in če se oboka med traverze, imajo traverze tisto napako kakor beton; one namreč tudi močijo, poleg tega zato rjave in izgubljajo svojo nosilno silo. Ker traverze zavzemajo razmeroma majhen del stropa, zato njih slaba stran z zdravstvenega stališča ni pomembna, a varovati jih je treba pred rjo z oljnato barvo. Predvsem se popleskajo z minijevjo barvo, in na njo lahko pride druga, za oko prijetnejša barva.

Vprašanje 394. Pri nas dajejo nekteri živinorejci teletom, ki so namenjeni za mesarja, od drugega tedna naprej vsak dan pred vsakim sesanjem 2—3 za oreh debele osvalke, narejene iz kuhanega fižola, pomešanega s pšenom. Z uspehom so zelo zadovoljni in nekteri trdijo, da je v to svrbo bob še boljši kakor fižol. Ali je tako krmljenje telet, ki so namenjena za mesarja, prikladno in ali bi tako krmljenje tudi prijalo plemenskim teletom? (J. L. v S.)

Odgovor: Mi moremo tako krmljenje telet le odobravati in lahko rečemo, da ne bo napačno tudi za plemenska teleta. Dasi je neposneto mleko samonasebi najbolj naravno in izborna krmilo za teleta, vendar s pridevkom fižola in pšena pomnožimo jako važne hranilne snovi, ki pospešujejo rast telet. V fižolu je izredno veliko prebavnih beljakovin, in sicer legumina, in vrhutega je v njem razmeroma silno veliko fosforove kisline in apna, ki izborna vplivata na razvoj okostja. Pšeno v tem pogledu ni tako močno krmilo kakor fižol, bob pa zopet fižol nadkriljuje. Ne sme se zamolčati, da velike množine fižola ali boba morejo povzročiti za želodec velik napor in kot posledico neprebravnost, a v taki meri, kakor so pri Vas pokladane, prav gotovo ne škodujejo, marveč le koristijo, kajti dva ali trije osvalki, pomešani s pšenom, položeni pred vsakim napajanjem, ne morejo škodovati, temveč le koristiti. Sicer se pa zaradi varnosti lahko prične v pričetku z enim osvalkom in se potem sčasoma preide na tri osvalke. Pri mesarskih teletih se s takim krmljenjem seveda doseže večja teža in zato večji skupiček, a pri plemenskih teletih se doseže krepkejšo razvijanje sploh in, kar je posebno pomembno, doseže se močnejše prebav-

ljanje v želodcu v primeri s prebavljanjem v črevih. Goved je od narave ustvarjena samo za uživanje rastlinske hrane in zlasti suhe (sena, slame), zato ima posebno ustvarjen želodec in razmeroma dolga čreva. Prebavljanje beljakovin se največ vrši v želodcu, dočim se lesna vlaknina, ki je glavni del suhe krme, prebavlja v črevih. Če hočemo v živinoreji napredovati, moramo vzgajati rastno in zgodnjo goved. To dosežemo s pokladanjem zadostnih množin beljakovin in rudninskih snovi v mladosti ter tako naredimo krepak želodec, ki pozneje zahteva tudi močne krme, kajti pri taki vzreji zaostane prebavna zmožnost črev, ki je važna za slamo in seno, in če potem ne pokladamo dosti močne krme in le preveč suhe, pa žival nazaduje in dobi velik trebuh zaradi razširjenih črev.

Vprašanje 395. Ker imamo pri nas za drevje domačega kostanja prav ugodna tla, smo začeli to drevje pridno vzgajati. V to svrhu kostanjev plod jeseni stratificiramo in nakaljene plode meseca aprila ali v pričetku meseca maja posadimo na stalno mesto. Žal, da nam poljske miši večino teh posajenih plodov pojedjo, in tako moramo dotični prostor več let zapored zasajati, da dobimo dovolj goste nasade. **Kaj bi se dalo storiti proti mišim, ki uničujejo vsajeni kostanjev plod?** (A. V. v S.)

Odgovor: V Vašem slučaju je silno težko priti mišim do živega, kajti prostori so veliki in z navadnimi sredstvi, kakor z lovljenjem, izkajevanjem, s preplavljenjem, z zastrupljanjem itd., ni kaj početi. Vsa ta sredstva se pač dajo porabiti v kaki ograjeni drevesnici in morda bi tudi Vam kazalo zaraditega kostanjevo drevje rajši vzgajati v drevesnici in potem nekoliko odrasla drevesa presaditi na stalno mesto. Da posameznih plodov miši ne pojedjo, se priporoča pri sajenju obsuti jih okolinokoli s prsjo, pomešano s zdrobljenim steklom, ker zdrobljena ostra steklenina ovira miši v zemlji, da ne morejo riti, in jih zadržuje, da s svojim občutljivim gobčekom ne morejo priti v dotiko s steklenino. Drugi zopet priporočajo prevleči kostanjeve plode z zmesjo iz ugašenega apna in nekoliko pepela. Ta zmes kaljivosti ne zadoži, pač pa odvrca miši. Pri stratificiranem kostanju je pa zadeva vendar opasnejša, kajti apno in pepel sta jedka in lahko oškodujeta nežno kostanjevo kal. Priporočamo Vam delati različne poskušnje.

Vprašanje 396. Ali imajo ajdove pleve in ajdove luščine iz mlina kaj redilne vrednosti, kajti tukajšnji kmetje, in zlasti mlinarji, jih kar za plot mečejc? (F. K. v S.)

Odgovor: Ajdove pleve in luščine imajo precej tisto krmilno vrednost, kakor žitne pleve in razna žitna slama. Prebavnih beljakovin, ki posebno hodijo v poštev, imajo celo več v sebi kakor žitne pleve in več kakor maksiktera slama. Njih krmiska vrednota je po profesorju dr. O. Kellnerju povprečno celo večja kakor vrednost slame, a njih škrobova vrednota je približno taka kakor pri slami. Iz tega sledi, da je zelo potratno, če to krmile proč mečete, ker se da s pridom porabiti za nadomestitev dela slame ali drugih plev. Ajdove pleve in luščine v prvi vrsti najbolj prijaajo govedu, ki ima za prebavljanje takih krmil ustvarjen želodec, dočim jih prasiči sirove z veliko manjšim pridom porabijo, a kuhane in pomešane med drugo krmo pa tudi za prasiče niso napačne.

Vprašanje 397. Kupil sem kravo, precej slabo rejeno, ki ima na prsih na obeh straneh života na koncu vsakega rebra trdo bulico, ki je prirastena k rebbru. Na vsaki strani prs je vidna cela vrsta takih bulic. Prodajalec mi je kravo, ki je sicer dobra molznica, zato prodal, ker je bila ta krava kot tele po njegovem mnenju od neke sovražne sosede zagovorjena, zato je dobila te bule in se nikdar ni dala pri zadostni krmil dovolj zdebeliti. Kaj pravite k temu? **Odkod prihajajo opisane trde bulice na koncu reber pri kravi,** kajti jaz na omenjeno vražo nič ne dam? (J. R. v Ž.)

Odgovor: Da na vraže nič ne daste, imate popolnoma prav, kajti vsaki taki prikazni se da dognati naravni vzrok. Dotično tele, oziroma sedaj krava, je dobivala krmo, ki ni imela v sebi dovolj rudninskih hranilnih snovi, zato so se naredile na rebrih omenjene bule in se krava ni dala nikdar odebeliti. Vsled pomanjkanja rudninskih hranilnih snovi so kosti, zlasti v mladosti, mehke in vsled drgnjenja se konci reber bolešno zdebele in narede popisane bulice. Ker so te bulice druga poleg druge, kakor jagode na molku, zato Nemci taki govedi pravijo, da je molkast. Če bo krava pri Vas dobivala boljše krmo in če ni še prestara, se bo zdebelila in tolšča pod kožo bo naredila, da bodo te bule manj vidne ali celo nič več.

Vprašanje 398. Svoj goveji hlev nameravam nanovo tlakati. Čujem, da ponekod tlakajo hleve z zmesjo iz ilovice in proda. Je li tlak iz mešanice iz ilovice in proda v hlevu trpežen, ali sploh kaj velja in kako se ta mešanica naredi? (S. K. v K.)

Odgovor: Tlak iz ilovice v govejem hlevu sploh veliko ne velja, četudi je pomešan s prodom ali z gramozom, kajti ilovico žival kmalu razkoplje in se potem delajo plitve jame ali celo luknje, ki skozi nje gnojnica uhaja v tla. Če se pa ilovica razsuši, se delajo razpoke in skozi nje tudi odhaja gnojnica, ali pa se vsaj v njih nabira ter tamkaj gnije, dela smrad, kviri zrak in pospešuje razvoj škodljivih gliv. Ne rečemo, da bi se ne dal tudi iz ilovice v hlevu narediti dober tlak, a če naj ostane dober, se mora skrbno v redu imeti, kar pa prizadeva veliko truda in stroškov. Tlak iz ilovice se naredi trpežnejši, če se med ilovico pomeša nekoliko krvi in živalske dlake. To zmes je treba prav dobro in skrbno predelati. Najboljši tlak v hlevu je vedno tisti, ki je nepredoren in trpežen, bodisi da je narejen iz betona, iz opeke, ki je vdelana v cement, ali pa iz glinastih plošč, ki so nalašč za ta namen delane. Tak tlak je seveda vedno bolj ali manj mrzel, zato je tej nepriliki treba odpmoči z zadostno nasteljo. Sicer se pa dobe iz gline žgane plošče, ki so votle in zato niso tako mrzle. Tudi tlak iz betona se naredi manj mrzel in se izdatno zboljša, če se dene pod beton asfaltna lepnica, ki je slaba prevodnica toplote in zato se tenka plast betona ne more tako močno shladiti od mrzle plasti pod betonom.

Vprašanje 399. Imam kravo, ki je izvrstna molznica, ki ima pa napako, da ne more nobenega teleta odrediti. Komaj je tele kake tri tedne staro, pogine za trebušnimi boleznimi; nabere se namreč teletu preveč skute v prebavilih. Lansko leto sem od te krave storjeno tele umetno napajal in sem mislil, da je vzrok napačno ravnanje pri napajanju, a letošnje leto sem tele zopet pustil pri kravi sesati, in sem imel ravnotako smolo. Kaj utegne biti vzrok, da teleta na tak način poginjajo? Ali bi bilo morda umestno prilivati mleku nekoliko vode? (V. S. v H.)

Odgovor: Da Vaša teleta na trebušnih boleznih poginjajo, je lahko krivo zastrupljenje krvi po popku, kajti sveži popek novorojenega teleta je silno pristopen za gotove glive, ki se nahajajo na stelji in v gnoju ter povzročajo zastrupljenje krvi. Ker pa v svojem pismu pravite, da ste našli v prebavilih poginulega teleta preveč skute, je pa lahko popisani nepriliki vzrok premočno sesanje, oziroma napajanje teleta. Pravi želodec pri govedi je zadnji, t. j. sirišnik, dočim so sprednji trije deli želodca (vamp, kapa in prebiralnik) pravzaprav le shrambe za krmo in orodje za predelovanje krme in se lahko smatrajo za del požiralnika. Pri teletu je le sirišnik popolnoma razvit, dočim drugi deli želodca niso tako razviti kakor pri odrasli govedi in zato more tele uživati le mleko. Vsa tekoča hrana pri govedi, celo pa pri teletu, gre takoj v sirišnik. Teletov sirišnik drži le dober liter. Tele more glavni obstojni in navažnejši del

mleka, to so beljakovine v obliki sira, prebaviti le v siriščniku. Iz tega vzroka naj tele na dan dobiva večkrat mleko, a nikdar več kakor približno 1 liter. Če je pa tele ješče in je poleg tega krava zelo mlečna ter tele pride lačno h kravi in se mleka preveč nasesa, ali ravnotako pri umetnem napajanju, če se teletu premalokrat na dan, a takrat preveč mleka da, gre velik del mleka neprebavljen v čreva, ki ga tudi ne morejo prebaviti, ker v njih ni tiste snovi kakor v siriščniku, ki sir dela prebavljiv; potem to škoduje teletu in povzroči bolezni v prebavilih. Navadno prevelika množina zaužitega mleka niti do polovice ni pripravljena za prebavljanje ter gre nazaj v vamp, ki ni ustvarjen za prebavljanje mleka; tamkaj se mleko kisa, prične kipeti ter povzroča pri večkratnem ponavljanju premočnega sesanja ali napajanja propadanje ali celo smrt mlade živali. V takem slučaju se pri poginulem teletu seveda najde v prebavilih velika množina zasirjenega mleka, ki ga Vi imenujete skuto. Zasedujte torej, če ni vzrok poginjanju Vaših telet zauživanje prevelikih množin mleka hkrati. Prilivanje vode med mleko je pa nepotrebno, z njim prav gotovo ne odpomorete neprimlik.

Vprašanje 400. Ali se je kaj zanašati na vremenski ključ, ki ga je sestavil zvezdoslovec Herschel in ki ga je za zanesljivega spoznala c. kr. kmetijska družba na Dunaju ter se nahaja objavljen v raznih koledarjih? Pri nas je mnogo gospodarjev, ki verjamejo temu ključu, zato pa mnogokrat trpe veliko škodo, kajti po vremenskem ključu si obetajo lepo vreme, v resnici pa pride prav slabo. Herschljev vremenski ključ sloni na luninih izpremembah, in ker ste Vi v odgovoru na 359. vprašanje v letošnjem „Kmetovalcu“ trdili, da so lunine izpremembe popolnoma brezpomembne, zato se mi vsa zadeva zelo čudna zdi, zlasti če je res, da je dunajska kmetijska družba ta ključ spoznala za zanesljivega. Prosim odgovora v „Kmetovalcu“, kako je s to rečjo in ali se je kaj zanesiti na Herschljev vremenski ključ? (J. F. v V.)

Odgovor: Vremenslovje, t. j. veda o vseh tistih činiteljih, ki na vreme vplivajo ali ga sploh delajo, je danes že silno napredovala ter je zelo obširna. Na prihodnje vreme ima cela vrsta naravnih pojavov svoj vpliv in le veščaki, ki dobivajo brzojavnim putem poročila o teh pojavih iz vsega sveta, morejo kvečjemu za štiriindvajset ur naprej vreme „domnevati“, nikakor pa brezpogojno prerokovati. Činiteljev, ki vplivajo na vreme, je cela vrsta, in ne da se tajiti, da imata luna in sonce tudi svoj vpliv, a ne na tak način, kakor ga je Herschel domneval; na vsak način je pa čas lunine izpremembe za vreme brezpomembne. Herschel je bil svoj čas kot zvezdoslovec velik učenjak, a kot vremenoslovec (meteorolog) se je držal takratnih nazorov, ki so sedaj zastareli in ki o njih vemo, da so brezpomembni. Če je c. kr. kmetijska družba dunajska pred več kakor pol stoletja spoznala Herschljev vremenski ključ za zanesljivega, jo k temu bržkone niso privedle skušnje, ampak le Herschljevo dobro ime, ki ga je takrat užival kot velik učenjak. Danes kmetijska družba na Dunaju na omenjeni vremenski ključ ravnotako malo da, kakor mi. Najboljši vremenski ključ, ki velja za vse leto in se nahaja v nekaterih koledarjih je:

Če petelin na gnoju zapoje,

Se vreme spremeni, ali ostane, kakor je.

Vprašanje 401. Tik moje njive naredé ograjeno okrajno drevesnico, vsled česar ne bom mogel svoje njive do meje orati ter bom pri obdelovanju te njive oviran pri zvrševanju svoje pravice, ki jo imam od pamtiveku. Ali morem zahtevati, da se ograja drevesnice tako daleč odmakne od moje njive, da ne bom oviran pri oranju? (F. G. v L.)

Odgovor: Če ste pri oranju stopali Vi, Vaši ljudje ali vprežna živina skozi najmanj 30 let na sosedov vrt,

potem ste morda priposestovali tozadevno služnostno pravico in morda morete zahtevati, da se ograja toliko odmakne od Vaše njive, da boste mogli priposestovano služnostno pravico še naprej vršiti. Mi namenoma pravimo „morda“, kajti sodišče lahko najde take razmere, ki se na njih podlagi služnostna pravica ne prizna. Preden se spustite v kako pravdo, morate vsekako za svet vprašati kakega dobrega pravnika, ki mu vso zadevo natančno pojasnite. Če Vas pa drevesnična ograja pri oranju ovira le zategadelj, ker se ne morete s plugom, z vprežno napravo in z rokami prosto gibati nad sosednim svetom, ki bo sedaj ograjen, pa ne morete proti ograji ničesar ugovarjati, kajti služnostne pravice v ozračju nad tujim svetom ne morete priposestovati.

Vprašanje 402. V bližini dimnika moram vzdati lesen tram, ki se v slučaju nesreče lahko vžge, zato vprašam, kako je les pripraviti, da ne bo zgorljiv? (J. L. v D.)

Odgovor: Les postane precej varen pred ognjem, če se nekaj dni namaka v apnenem beležu. Še zanesliveje je les namakati v zmesi, ki se naredi iz 2 delov klorovega cinka, 80 delov salmijaka, 57 delov boraksa, 5 delov kleja in 700 delov vode. So še druga sredstva, ki delajo les nezgorljiv, ki jih pa sami ne morete rabiti, ker nimate primernih priprav.

Vprašanje 403. Ali je za zgradbo vodnjaka potrebno dobiti stavbno dovoljenje in ali je tako zgradbo treba tudi županstvu naznaniti? (J. E. v M.)

Odgovor: Glasom § 1. kranjskega stavbenega reda je izrecno ukazano, da je za zgradbo vodnjaka potrebna stavbna dovolitev, ki se izposluje pri županstvu.

Vprašanje 404. Ali res morajo biti delavci pri slamoreznicah in mlatilnicah, ki se gonijo z gepljem, zavarovani za kako poškodbo pri splošnji delavski zavarovalnici proti nezgodam? (L. V. na B.)

Odgovor: Tudi pri kmetijskem obratu morajo biti delavci zavarovani proti nezgodam, če so zaposleni pri katerikoli delu s kmetijskimi stroji, ki se ne gonijo z roko, ampak z gepljem ali s katerim drugim motorjem. Pri nas na Kranjskem je dotične delavce zglasti pri splošnji delavski zavarovalnici proti nezgodam v Trstu ter ni treba navajati imena delavcev, ampak samo njih število, število delovnih dni in dnevno plačo delavcev. Zavarovalnica potem določi, v kateri nevarnostni razred je dotične delavce všteti in koliko je plačati zavarovalnine. Kdor svojih delavcev ne zavaruje, ga politična oblast kaznuje in je dolžan zavarovalnino za ves čas obrata, največ pa za tri leta nazaj plačati. Če se nezavarovanemu delavcu pripeti kaka nezgoda, potem je gospodar dolžan plačati stroške za zdravljenje in morebitno rento za povzročeno onemoglost.

Vprašanje 405. Ali je res za goved nezdravo, če so v govejem hlevu obenem tudi svinjaki? (J. M. v Ž.)

Odgovor: Bivanje prasičev v enemistem hlevu z govedjo v zdravstvenem oziru nima slabega vpliva in je čestokrat zgradba kočev v govejem hlevu iz gospodarskih in drugih ozirov celo zelo umestna. V nekaterih krajih na Gorenjskem imajo sploh prasiče v govejih hlevih, zlasti čez zimo, in nikjer ne vedo o slabih posledicah za goved. Seveda morajo biti kočji za prasiče prav narejeni, zlasti morejo imeti nepredorna tla in gnojnice se mora sproti odtekati ter je za prezračevanje hleva treba zadostno skrbeti.

Kmetijske novice.

Tečaj za izobrazbo revizorjev za živinorejske zadruge. Deželni odbor kranjski priredi na mlekarški šoli na Vrhniki od 1. do konca februarja 1911 štiritedenski tečaj za izobrazbo revizorjev za živinorejske zadruge. Sprejme se

deset gojencev, ki bodo za časa tečaja dobivali brezplačno stanovanje in hrano. Prosilci morajo imeti nekoliko znanja o živinoreji, kar naj po možnosti dokažejo s potrdili živinorejskih združenj, občinskih uradov in z morebitnimi drugimi izpričevall. Prošnjo je priložiti tudi domovnico in šolska izpričevala. Prošnjo je vlagati do 10. januarja 1911 na deželni odbor, in sicer, kjer so živinorejske zadruge, potem teh.

Sprejem v viničarski tečaj na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih, praktičen viničarski tečaj, ki bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1911. V tečaj se sprejme šest učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobe brezplačno hrano in stanovanje in v denarju po 10 K na mesec. Prošnje, ki jim je priložiti krstni list, oziroma domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu šole zadnji čas do 15. januarja 1911.

Izpremema pri poveljništvu žrebčarske postaje na Selu pri Ljubljani. Dosedanji poveljnik te žrebčarske postaje, gosp. c. in kr. ritmeister O. pl. Glaser, gre zaradi bolezni v pokoj in je poveljništvo že prevzel g. Ferdinand Radey, c. in kr. ritmeister.

Družbene vesti

*** Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda,** oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj po enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v prihodnjem letu izboljšali, bodisi glede količinskih kakor glede kakovosti. Že letos smo list toliko povečali, da je prišlo na vsako številko po dve strani več beriva.

* Današnja številka je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja leta 1911. Še enkrat prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni udje, oziroma naročniki „Kmetovalca“, ki pa niso še plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosednjim prejemnikom, zato pa prosimo, naj je nihče ne vrne, čeprav prestane biti ud ali naročnik, ker drugo številko pošljemo brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo udnino, oziroma naročnino.

* Častita načelnštva podružnic in gg. družbene ude, ki so za naročene gospodarske potrebščine v l. 1910. še na dolgu, **nujno** prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, in mora tudi računati za l. 1910. takoj zaključiti. Bodi to zadnji opomin!

* Oddaja družbenega drevja udom spomladi l. 1911. se bo vršila po določilih, ki so razglašeni v današnji številki „Kmetovalca“ med uradnimi vestmi. Pri onem sadnem drevju, ki ga posamezne podružnice dobe za svoje ude, in pri tistem sadnem drevju, ki ponj pridejo posamezni udje, osebno v Ljubljano, ostane vse pri starem, dočim je družba prisiljena zaradi dragih delovnih sil in drage ovojne slame odslej zaračunati za vse druge pošiljke sadnega drevja stroške za ovoj in za vozni list.

* **Poziv podružnicam c. kr. kmetijske družbe kranjske.** Sedaj, ko so spravljene vse poljščine, se je kmetско delo skrhilo in kmetovalci imajo zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj je čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter delajo v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo zimski čas ter naj pridno delajo v prid kmetijstvu. Načelnštva podružnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* **Vreče kupujemo!** C. kr. kmetijska družba kupuje popolnoma dobre, cele ali dobro zakrpane vreče od Tomasove žlindre ali od kalijeve soli, tropin ter od kajnit po 40 h kos, in sicer oddane v družbeno pisarno, torej voznine proste. Kdor take vreče pošlje, mora sam voznino plačati. Vreče se pregledajo in se plačajo samo cele ali dobro zakrpane. Vreče od žlindre je na vsak način treba površno izprati in suhe poslati.

Tomasova žlindra se je ob novem letu znatno pocenila, kar bodo naši udje gotovo z veseljem na znanje vzeli. Dasi so tvornice za severne avstrijske dežele cene le neznatno znižale, smo z ozirom na kupčijsko tekmovalje angleških tvornic, ki pošiljajo svojo žlindro v Trst, dosegli za naše dežele izredno znižane cene, ki jih spodaj objavimo.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cene za nadrobno oddajo v Ljubljani so: za 19 odstotno K 7— in za 20 odstotno blago K 7.40 za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561—	K 594—	K 627—	K 660—	K 693—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celim vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 7 K 50 h 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih franko na vsako postajo. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenje ceno le K 6.36 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnit se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimni, zopet v zalogi. To gnojilo

je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki, na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo**, ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 100 kg z vrečo vred brez voznine. — (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. št. letošnjega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Sezamove tropine**, fino zmlet, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo K 18.—100 kg in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati.

* **Lanene tropine** so družbi pošle.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračunajo za vsako pošiljko 30 h za zavo, vozi list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmili, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor

samostojnega konjerejskega odseka za Kranjsko bo dne 16. januarja 1911 ob desetih dopoldne v posvetovalnici c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

SPORED:

1. Letno poročilo.
2. Proračun.
3. Volitve.
4. Posvetovanje o stavljenih predlogih.
5. Slučajnosti.

Ljubljana, dne 27. decembra 1910.

Frančišek Povše, načelnik.

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Bohinjski Srednji vasi, ki bo v nedeljo, dne 15. januarja 1911 ob treh popoldne v šoli.

SPORED:

1. Poročilo načelnika.
2. Letni račun za leto 1910.
3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Boh. Srednji vasi,
dne 23. decembra 1910.

I. Rihteršič, t. č. načelnik.

Vabilo.

Kmetijska podružnica Bled bo imela dne 16. januarja 1911 svoj občni zbor v dvorani Blejskega doma ob pol 4 popoldne.

SPORED:

1. Poročilo o blagajni in o letnem delovanju.
2. Naročanje drevesec.
3. Raznoterosti.

Ob nesklepčnosti bo pol ure pozneje drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu udov.

Simon Kežar.

Vabilo

k občenemu zboru kmetijske podružnice Litija Šmartno, ki bo dne 29. prosinca 1911 ob treh popoldne pri gosp. Ig. Zoretu v Črnem potoku.

SPORED:

1. Poročilo tajnikovo.
2. Poročilo blagajnikovo in odobritev računov.
3. Volitev odposlancev k občenemu zboru v Ljubljani.
4. Razni nasveti.

V slučaju nesklepčnosti bo občni zbor ob pol 4 ob vsakem številu navzočih udov.

Kmetijska podružnica Šmartno Litija,
Watzak, tajnik. **Ig. Zore**, načelnik.

Vabilo

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Preloki bo imela svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 1. januarja 1911 po maši v prostorih kmetijske hranilnice in posojilnice v Preloki št. 21.

SPORED:

1. Poročilo načelnika o delovanju podružnice.
2. Računi leta 1910.
3. Plačevanje udnine.
4. Volitev odbora in načelnika.
5. Razni predlogi in nasveti.

Kmetijska podružnica v Preloki,
dne 18. decembra 1910.

Miroslav Kossin, t. č. načelnik.

Vabilo

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Ribnem pri Bledu, ki bo v nedeljo, dne 8. januarja 1911 ob osmih dopoldne v šolskem poslopju v Ribnem.

SPORED:

1. Poročilo načelnika.
2. Predložitev računa za leto 1910.
3. Volitev novega odbora in novega načelnika.
4. Slučajnosti, razni nasveti in predlogi.

Če ob določenem času ne bo zadostno število udov navzočih, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsakem številu udov.

Kmetijska podružnica v Ribnem pri Bledu,
dne 18. decembra 1910.

Janko Vrexec, načelnik.

V a b i l o

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Št. Vidu nad Ljubljano dne 15. prosinca 1911 ob pol štirih popoldne v prostorih načelnika na Trati.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Pobiranje udnine za leto 1911.
3. Vpisovanje novih udov.
4. Slučajnosti.

Če ob določenem času ne bo navzočih zadoati udov, bo pol ure pozneje zborovanje ob vsaki udeležbi.

Kmetijska podružnica na Trati,

dne 23. decembra 1910.

A. Štrukelj, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice za Tuhinjsko dolino, ki bo v vedeljo po Svečnici, t. j. 6. febr. 1911 ob treh po oldne na Lazah pri našem udu gosp. Primožu Matjanu.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Predložitev računov za leto 1910.
3. Predavanje o živinoreji.
4. Ustanovitev živinorejske zadruge.
5. Posvetovanja in dogovori.

Kmetijska podružnica za Tuhinjsko dolino,

27. decembra 1910.

Viktor Engelman, načelnik.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Denarnega prometa je imela družba v l. 1909. 6,289.497 K 96 h.

Poleg izvršitve sklepov občnega zbora in vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor (oziroma predsedništvo, tajništvo in družbena pisarna) oskrboval vsa tekoča družbena opravila ter tudi, kadar je bilo mogoče in umestno, pospeševal domače kmetijstvo.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za **pospeševanje kranjskega kmetijstva** vobče ter posameznih kulturnih vrst posebej glavni odbor omenja naslednje, ki jih je nekoliko izvršil s svojim denarjem, nekoliko pa s podporami c. kr. kmetijskega ministrstva in deželnega zbora kranjskega.

Kmetijsko rastlinstvo je glavni odbor pospeševal stem, da je udom naračal dobrega semena, v prvi vrsti predenice čistega deteljnega semena, raznih žit, krompirja in pesnega semena.

Posebno dobri so bili to leto travni kružbeni uspehi; uvažanju in porabi umetnih gnojil. Leta 1909. se jih je porabilo 394 vagonov. Naročali so jih skoraj izključno kmetiki posestniki. Dosedaj so se na Kranjskem umetna gnojila večinoma rabila le za travnike, a sedaj so jih naši udje pričeli rabiti tudi za žito, fižol in krompir. Družbi se je zlasti posrečilo kmetovalce pridobiti za gnojenje ajdi s superfosfatom; ugodni uspehi tega priporočila so naredili, da znaša današnja poraba superfosfata za ajdo že 100 vagonov na leto.

Če se upošteva, da na Kranjskem razen par vagonov vsa gnojila porabijo le preprosti kmetovalci, dočim gre v drugih deželah večina porabljenih umetnih gnojil na rovaš veleposestev, se sme neoporečno trditi, **da kranjski kmetje danes v Avstriji primeroma največ umetnih gnojil porabijo.**

Že odnekad si je družba veliko prizadevala, da bi kmetovalci uvideli neobhodno potrebo gnojenja travnikov. S poučnimi spisi in s poučnimi predavanji se je v tem pogledu dosegel popoln uspeh, kajti v zadnjih dveh desetletjih so skoraj v vsej deželi pričeli travnike redno gnojiti. Zadnji čas si družba zlasti prizadeva kmetovalce pridobiti za porabo gnojnice kot najboljšega in najcenejšega gnojila za travnike. V to svrhu je seveda pri nas na Kranjskem še veliko storiti, kajti še skoraj vsa gnojnice se brez znatne koristi potrat. Največja ovira umni porabi gnojnice so naši zastareli hlevi in neprimerna gnojila brez gnojničnih jam,

zato je z vsemi silami delovati na potrebna zboljšanja v tem pogledu. Glavni odbor je že ukrenil primerne korake, da tudi glede tega doseže trajnih uspehov. Vsled tega so bile leta 1908. že drugič razpisane državne podpore za zboljšanje govejih hlevov v zvezi z napravami pravih gnojil. Uspeh je označen niže doli.

Vinstvo je družba pospeševala stem, da je posredovala dobavo zanesljivo dobre in cene modre galice in žveplene moke. Na prošnjo glavnega odbora je deželni odbor plačal voznino do podružnic, tako da so vinščaki prav poceni dobili zanesljivo dobro modro galico. Po znižani ceni je družba oddala tudi veliko trtnih škropilnic in nahrbtnih žveplalnikov. Družba je več podružnicam izposlala državne, oziroma deželne podpore za njih ameriške trtnice in za poskusne vinograde. Te nasade so nadzorovali državni organi in pa deželni komisar za vinstvo.

Sadjarstvo je družba pospeševala kakor druga leta, v prvi vrsti stem, da je oddala mnogo tisoč sadnih dreves. Družbeni organi so po možnosti pregledali podružnične drevesnice, in glavni odbor je nekaterim podružnicam izposloval potrebne podpore za ustanovitve, oziroma za vzdrževanje drevesnic.

Govedorejo je družba pospeševala stem, da je skrbela za dobavo čistokrvnih bikov plemenjakov, ki jih je s pomočjo državne podpore oddajala živinorejcem po znižani ceni. L. 1909. je družba oddala 85 bikov — plemenjakov, in sicer simodolske, pingavske, pomurske, algajske in muriške pasme.

Premovanje zboljšanih govejih hlevov se je izvršilo po predpisih c. kr. kmetijskega ministrstva na podlagi posebnega razpisa. Za darila se je zglašilo na podlagi tega razpisa 100 prosilcev, ki so svoje hleve pravočasno zboljšali. Vsi prijavljeni hlevi so bili po družbenih zastopnikih pregledani in natančno ocenjeni. Na predlog glavnega odbora je c. kr. kmetijsko ministrstvo odobrilo premovanje 61 hlevov, in sicer s skupno podporo v znesku 8030 K. (Dalje prihodnjič.)

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1911.

Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve na sadno drevje pri- glase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podruž- nice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno. V vsaki pismeni naročitvi je povedati, na katero železniško postajo naj se drevje pošlje.

Oddajalo se bo visoko in pritlično drevje. Ker je zaloga po- sameznih skupin in različnih vrst omejena, si družba pridržuje pravico, da preoblihe naročitve skrči in namesto naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, če jih bo še imela.

Naročitev na veliko število dreves družba ne bo izvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet- skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo tele določbe:

1. Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Če jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, če jih pa ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2. Če podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po štiri drevesca za znižano ceno 2 kron.

3. Cena za vse drugo drevje je 80 vinarjev za drevesce.

4. Navedene cene veljajo v drevesnici, oziroma na kolo- dvoru, in sicer z zavojem vred za skupne pošiljatve na podružnice, dočim se pri pošiljativah na posamezne ude zaračunajo stroški za zavoj in za vozni list.

5. Vsa naročila je treba vsaj

do 15. februarja 1911

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6. Če bi utegnili kaj drevja ostati čez naročitve družbenih udov, ga morejo dobiti neudje po 1 K 20 h drevesce.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.